

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel, 16.12.2008
KOM(2008) 864 lõplik

**KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**EÜ BIOLOOGILISE MITMEKESISUSE TEGEVUSKAVA RAKENDAMISE
VAHEHINDAMINE**

{SEC(2008) 3042}
{SEC(2008) 3043}
{SEC(2008) 3044}
{SEC(2008) 3045}

SISSEJUHATUS

Komisjon võttis 2006. aasta mais vastu teatise „Bioloogilise mitmekesisuse hävimise peatamine 2010. aastaks ja pärast seda: Säästvad ökosüsteemi teenused inimeste hüvanguks”¹. Teatises on rõhutatud, et bioloogilise mitmekesisuse kaitse on säästva arengu oluline eeltingimus ning selles on esitatud üksikasjalik tegevuskava kõnealuse kaitse saavutamiseks.

Bioloogiline mitmekesisus on ELi poliitilises päevakorras praegu eespool kui kunagi varem. 2008. aasta kevadisel kohtumisel kinnitas Euroopa Ülemkogu oma tahet suurendada jõupingutusi, et peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemine aastaks 2010 ja pärast seda, ning rõhutas, et kõnealuse eesmärgi saavutamisel on oluline osa Natura 2000 võrgustikul. Kas aga võetud meetmed on olnud piisavalt tõhusad, et täita seda kõrgel tasemel võetud poliitilist kohustust kaitsta bioloogilist mitmekesisust?

Käesolevas vahehindamises on kirjeldatud pärast 2006. aasta juunit toimunud arengut ning selles on esitatud tähtsamad meetmed, mida EÜ ja liikmesriigid on võtnud bioloogilise mitmekesisuse tegevuskava rakendamiseks.

Vahehindamisest selgub ka, et EL ei saavuta tõenäoliselt eesmärki peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemine 2010. aastaks. Järgmise kahe aasta jooksul tuleb teha tõsisemaid jõupingutusi nii EÜ kui ka liikmesriigi tasandil, et selle eesmärgi saavutamisele võimalikult lähedale jõuda.

Vahehindamises on kirjeldatud kõigis neljas peamises poliitikavaldkonnas toimunud arengut, bioloogilist mitmekesisust käsitlevas 2006. aasta teatises esitatud kümmet eesmärki ja nelja tugimeedet ning määratud kindlaks täiendavate meetmete peamised prioriteedid. Samuti on esitatud lühike ülevaade bioloogilise mitmekesisuse olukorrast ja suundumustest nii ELis kui ka kogu maailmas.

BIOLOOGILISE MITMEKESISUSE OLUKORD JA SUUNDUMUSED

Loodusdirektiivi kohaselt kaitstud liikide ja elupaigatüüpide olukorra esimese ulatusliku kontrolli esialgsed tulemused osutavad, et kaitsestaatus on ebasoodne 50 % liikidel ja ligi 80 % elupaigatüüpidel, mis on ELi kaitsehuvide seisukohalt tähtsad. Kõnealused tulemused ei üllata, sest Euroopas on liikide vähenemine ja elupaikade hävimine toimunud juba mitu aastakümnet ning seda suundumust ei ole võimalik mõne aastaga ümber pöörata. Osade liikide puhul on märgata olukorra paranemist ning julgust annab asjaolu, et mõni suurkiskjaliste liik on taastunud.

Rohkem kui 40 % Euroopa linnuliikide kaitsestaatus on ebasoodne. Viimastel kümnenditel toimunud põllulindude arvukuse kiire vähenemine on nüüd hakanud peatuma, kuid taastumine võtab palju rohkem aega. 2007. aasta augustis avaldati mainekas ajakirjas *Science* analüüs,² mis osutab, et linnudirektiiv on mõjutanud oluliselt seda, et paljude Euroopa kõige

¹ KOM(2006) 216.

² *Science*: köide 317, nr 5839, lk 810–813.

ohustatute linnuliikide hävimine on peatunud. Direktiiv on kõnealuste liikide säilimist selgelt toetanud ning eriti suurt kasu on olnud erikaitsealade määratlemisest.

Ka viimane hindamine, mis viidi läbi Euroopa Keskkonnaagentuuri juhitud Euroopa bioloogilise mitmekesisuse näitajate ühtlustamise projekti (*Streamlining of European biodiversity indicators* (SEBI 2010)) raames, näitas, et olukord on paranenud näiteks veekvaliteedi osas. Sissetungivate liikide arv Euroopas kasvab siiski kiiresti ning sellel on üha enam negatiivseid majanduslikke ja ökoloogilisi tagajärgi³.

Olukord kogu maailmas on veelgi murettekitavam, sest surve bioloogilisele mitmekesisusele on suurenenud isegi selle lühikese aja jooksul, mis on möödunud aastatuhande ökosüsteemi hinnangu avaldamisest 2005. aastal. Suurenev nõudlus toidu ja energiakultuuride kasvatamiseks ning loomade karjatamiseks vajaliku põllumajandusmaa järele asetab looduslikud süsteemid veelgi suurema surve alla. Ökosüsteemide ja bioloogilise mitmekesisuse majanduslikke aspekte käsitlevas uuringus (*The economics of ecosystems and biodiversity*⁴) on jõutud järeldusele, et bioloogilise mitmekesisuse ja sellega seotud ökosüsteemi teenuste praegune vähenemine jätkub ja isegi kiireneb, kui meetmeid ei võeta.

2000. aastal eksisteerinud looduslikest aladest on 2050. aastaks hävinud hinnanguliselt 11 %. Ligi 40 % maast, mida praegu kasutatakse väiksema mõjuga põllumajandustegevuseks, võidakse tulevikus hakata kasutama intensiivsemaks põllumajandustegevuseks. Hinnanguliselt 60 % korallriffe võib 2030. aastaks hävida kalapüügi, saaste, haiguste, sissetungivate võõrliikide ja kliimamuutustest tingitud korallide pleekimise tõttu. Bioloogilise mitmekesisuse vähenemine ja ökosüsteemide hävimine ohustab planeedi toimimist, majandust ja inimühiskonda. Juhul, kui meetmeid ei võeta, väheneb heaolu ökosüsteemi teenuste kadumise tõttu 2050. aastaks 6 % ülemaailmsest SKPst aastas.

- Looduskaitset käsitlevate ELi õigusaktide kohaselt võetud sihtotstarbelised meetmed on osutunud tõhusaks ohustatud liikide ja elupaikade hävimise peatamisel, kuid selleks, et saavutada edu laiemalt, tuleb teha palju suuremaid jõupingutusi.
- Ülemaailmsel tasandil ei ole bioloogilise mitmekesisuse vähenemist oluliselt pidurdatud ning suuremaid ökosüsteeme, nagu metsi, märgalasid ja korallriffe ohustab üha rohkem hävimine ja seisundi halvenemine.

KOKKUVÕTE TOIMUNUD ARENGUST

A. 1. POLIITIKAVALDKOND: BIOLOOGILINE MITMEKESISUS ELIS

Eesmärgid

1. Kaitsta ELi kõige olulisemaid elupaiku ja liike

Bioloogilist mitmekesisust käsitleva ELi poliitika peamised vahendid on linnudirektiiv ja loodusdirektiiv, millega nähakse ette Natura 2000 kaitsealade võrgustiku õiguslik alus.

³

www.europe-alien.org

⁴

http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/economics/pdf/teeb_report.pdf

Liikmesriigid on alates 2006. aastast esitanud loodusdirektiivi kohaselt kaitsmiseks maa-alasid, mille pindala kokku on suurem kui Portugal, ning laiendanud võrgustikku esimest korda uutesse liikmesriikidesse. Liikmesriigid on kindlaks määranud ka linnudirektiivi kohaselt kaitstavad maa-alad, mille pindala kokku on suurem kui Iirimaa. Natura 2000 kombineeritud võrgustik hõlmab nüüd rohkem kui 25 000 ala, mis moodustavad ligikaudu 17 % kogu Euroopa Liidu maismaapindalast.

Looduskaitset käsitlevaid EÜ õigusakte ei kohaldata enamike ülemeremaade ja -territooriumide (ÜMT) ning ELi liikmesriikide äärepoolseimate piirkondade suhtes, kus asuvad mõned ohustatud alad, mis on bioloogilise mitmekesisuse poolest ühed maailma rikkamad.

- Natura 2000 maismaa võrgustiku loomine on ette nähtud lõpule viia 2010. aastaks. Täiendavaid jõupingutusi nõuab eelkõige merealade võrgustiku lõplik kindlaksmääramine 2012. aastaks.
- Üheks olulisemaks ülesandeks on Natura 2000 võrgustiku alade tõhus majandamine ja taastamine.
- Prantsusmaa eesistumise raames 2008. aasta juulis Réunioni saarel toimunud kohtumisel kohustusid ülemeremaade ja -territooriumide ning äärepoolseimate piirkondade esindajad looma vabatahtlikult Natura 2000 võrgustikule sarnaseid võrgustikke kõnealustel territooriumidel ja piirkondades.

2. Säilitada ja taastada bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid ELis üldiselt

Maaelu arengukava 2. telje raames on Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist eraldatud hinnanguliselt 20,3 miljardit eurot põllumajanduse keskkonnametmete rakendamiseks aastatel 2007–2013 ning selle raames on ette nähtud oluline toetus Natura 2000 võrgustiku ja bioloogilise mitmekesisuse kaitseks. Lisaks on kõnealuse poliitika uue sihtotstarbelise meetmena eraldatud Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist ligikaudu 577 miljardit eurot Natura 2000 põllumajanduspiirkondade ja metsaalade kaitseks. Üldiselt kasutavad liikmesriigid kõnealuseid vahendeid väga erinevalt.

Nõuetele vastavus on lisaks looduskaitse direktiividele tagatud nelja peamise standardiga, mis käsitlevad häid põllumajandus- ja keskkonnatingimuste miinimumnõudeid, ning kohustuslike majandamisnõuetega, mille rakendamine toob olulist kasu bioloogilise mitmekesisuse kaitseks. Enamik riike kohaldavad juba kõnealuseid meetmeid. Komisjon on teinud 2003. aasta ühise põllumajanduspoliitika praeguse olukorra hindamise⁵ raames ettepaneku karmistada heade põllumajandus- ja keskkonnatingimuste miinimumnõudeid käsitlevat maastikuelementide standardit, mille eesmärk on edendada bioloogilist mitmekesisust. See aitab säilitada keskkonnakasu seoses maa kohustusliku tootmisest kõrvalejätmisega, mis on üks tarnekontrolli mehhanism ning millest komisjon soovib loobuda. Samuti on tehtud ettepanek suunata ÜPP esimesest sambast rohkem vahendeid teise sambasse ning muuta selle kaudu kättesaadavaks maaelu arengu täiendavad vahendid muu hulgas bioloogilise mitmekesisuse kaitseks (st vahendite ümbersuunamine).

⁵ KOM(2008) 306.

Metsanduse valdkonnas oli peamine edasiminekuks 2006. aasta juunis vastu võetud ELi metsanduse tegevuskava, mille rakendamiseks võeti koos liikmesriikidega 2008. aasta veebruaris vastu tööprogramm. Mitmes liikmesriigis on koostamisel vee raamdirektiiviga ettenähtud vesikonna majandamiskavad. Praeguseks on vastu võetud ka direktiiv üleujutusrisiki hindamise ja maandamise kohta⁶.

- Maaelu arengu ühisesse seire- ja hindamisraamistikku lisatakse bioloogilise mitmekesisusega seotud näitajad. Nende alusel tehakse kindlaks, mil määral toetavad maaelu arengupoliitika meetmed bioloogilise mitmekesisuse kaitset.
- Asjakohaste keskkonnavaluste meetmete puudumisel võib biomassi ja biokütuste tootmiseks ettenähtud põllukultuuride kavandatud ulatuslikum kasvatamine avaldada negatiivset mõju ELi bioloogilisele mitmekesisusele, hoolimata sellest, et biokütused asendavad fossiilkütuseid ning vähendavad seega ülemaailmselt kasvuhoonegaaside heidet. Selleks et võimalikku negatiivset mõju vältida, on komisjon teinud ettepaneku kehtestada biokütuste säästlikkuskriteeriumid; nimetatud ettepanek on esitatud taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamist käsitleva direktiivi ettepanekus.
- Mulla struktuuri ja funktsioonide kaitse osas valitseb õigusaktides endiselt suur lünk, sest mulla raamdirektiivi ei ole vastu võetud.

3. Säilitada ja taastada bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid ELi merekeskkonnas üldiselt

2008. aasta juunis vastuvõetud merestrateegia raamdirektiiviga⁷ on ette nähtud alus merekeskkonna hea seisundi saavutamiseks ja ELi merekeskkonna bioloogilise mitmekesisuse kaitsestaatus parandamiseks. 2008. aasta aprillis võeti vastu teatis „Ühise kalanduspoliitika roll ökosüsteemil põhineva lähenemisviisi rakendamisel merenduse juhtimises”⁸.

29. septembril 2008 võeti vastu nõukogu määrus, mis käsitleb ebaseadusliku, reguleerimata ja teatamata kalapüügi vastu võitlemist. Komisjon on samuti esitanud ettepanekuid, mis käsitlevad soovimatu püügi vähendamist ning saagi vette tagasi laskmise likvideerimist Euroopa kalanduses⁹. Samuti on kehtestatud kalandust reguleerivad meetmed, et vähendada miinimumini kalanduse mõju mittesihthiikidele ja elupaikadele.

- Paljud Euroopa vete kaubanduslikud kalavarud on ikka veel väljaspool ohutuid bioloogilisi piire ning see olukord nõuab ühise kalanduspoliitika raames üldise kalapüügi surve olulist vähendamist jätkusuutliku tasemeni.
- Uue andmekogumise määruse abil hinnatakse seda, kuidas edeneb bioloogilise mitmekesisuse kaitset käsitlevate nõuete integreerimine ühisesse kalanduspoliitikasse¹⁰.

⁶ ELT L 288, 6.11.2007, lk 27.

⁷ ELT L 164, 25.6.2008, lk 19.

⁸ KOM(2008) 187.

⁹ KOM(2007) 136.

¹⁰ ELT L 60, 5.3.2008, lk 1–12.

4. Tugevdada piirkondliku ja territoriaalse arengu kokkusobivust bioloogilise mitmekesisusega ELis

Liikmesriigid on aastate 2007–2013 rakenduskavade raames, mida kaasrahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondist ja Ühtekuuluvusfondist, eraldanud 2719 miljonit eurot bioloogilise mitmekesisuse ja looduskaitse edendamiseks. Loodusvarade ning sealhulgas bioloogilise mitmekesisusega seotud projektide rahastamiseks on eraldatud täiendavad 1146 miljonit eurot. Looduspärandi kaitseks ja arendamiseks turismi arvestades on eraldatud 1376 miljonit eurot, millest osa on ette nähtud ka bioloogilise mitmekesisuse kaitseks. Kõik peale kolme liikmesriigi on eraldanud raha bioloogilise mitmekesisuse kaitseks, kuid selleks ettenähtud summade osakaal kogueraldistest on liikmesriigiti erinev. Kaks liikmesriiki kavatsevad kasutada bioloogilise mitmekesisusega seotud kategooriate rahastamiseks rohkem kui 3 % nende eraldatud vahenditest.

- Hoolimata sellest, et struktuurifondide aastate 2007–2013 põhinäitajate kindlaksmääramise raames ei ole ühenduse tasandil kokku lepitud konkreetseid bioloogilise mitmekesisuse näitajaid, on mõned liikmesriigid need välja töötanud ning seda eeskuju peaksid järgima ka teised.
- Lisaks on vaja toetuda olemasolevatele hea tava näidetele, mis osutavad, et ühtekuuluvuspoliitikast on kasu bioloogilise mitmekesisuse kaitsel.
- Kuna praegu on uutele liikmesriikidele kättesaadaval suur hulk struktuurifondide vahendeid, on surve bioloogilisele mitmekesisusele paratamatult suurem ning nende vahendite kasutamine nõuab hoolikat kavandamist, et sobitada infrastruktuuri arendamise vajadused bioloogilise mitmekesisuse kaitsega.

5. Oluliselt vähendada sissetungivate võõrliikide ja võõrgenotüüpide mõju ELi bioloogilisele mitmekesisusele

Sissetungivate võõrliikide vastu võitlemise strateegia või kava puudub praegu 14 liikmesriigil. Mitu liikmesriiki on siiski lisanud asjaomased eesmärgid oma riigi bioloogilise mitmekesisuse strateegiasse. 11. juunil 2007 võeti vastu nõukogu määrus, mis käsitleb võõrliikide kasutamist vesiviljeluses¹¹.

- Kuna võõrliike käsitlev poliitika vajab endiselt täiendamist, on uues teatises „Euroopa Liidu strateegia väljatöötamine sissetungivate liikide suhtes” esitatud poliitikavõimalused sissetungivate liikide vastu võitlemiseks Euroopa Liidus.

B. 2. POLIITIKAVALDKOND: EUROOPA LIIT JA ÜLEMAAILMNE BIOLOOGILINE MITMEKESISUS

Eesmärgid

¹¹ Nõukogu määrus (EÜ) nr 708/2007.

6. Oluliselt tugevdada bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste rahvusvahelise juhtimise tulemuslikkust

Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste üheksandal konverentsil tõhustati selliste oluliste konventsiooni programmide rakendamist, mis käsitlevad metsade bioloogilist mitmekesisust ja kaitsealasid. Konverentsil võeti esimest korda ülemaailmsel tasandil seisukoht, et biokütuste tootmine ja kasutamine peaks olema säästev bioloogilise mitmekesisuse seisukohast. Samuti võeti vastu teaduslikud kriteeriumid avamere merekaitsealade kindlaksmääramiseks. Lisaks lepidi kokku, et bioloogilise mitmekesisusega seotud küsimused esitatakse arutamiseks ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel toimuvatel kliimaläbirääkimistel.

2010. aastaks seatud eesmärk on lisatud aastatuhande arengueesmärkide hulka. 2007. aastal käivitasid G8 keskkonnaministrid niinimetatud Potsdami algatuse, mis sisaldab konkreetseid meetmeid 2010. aasta bioloogilise mitmekesisuse eesmärkide saavutamiseks, ning võtsid vastu Kobe üleskutse meetmete võtmiseks bioloogilise mitmekesisuse kaitseks.

EL jätkab ÜRO, piirkondlike kalandusorganisatsioonide ja asjaomaste rahvusvaheliste konventsioonide rahvusvaheliste meetmete edendamist, et kaitsta tundlikke mereelupaiku. EL osales aktiivselt ÜRO mereõiguse konventsiooni protsessis, mille tulemusena võeti 2006. aasta detsembris vastu ÜRO Peaassamblee määrus säästva kalanduse kohta, et kaitsta avamere tundlikke süvavee ökosüsteeme.

- Enneolematuid jõupingutusi, mida aastatuhande ökosüsteemi hinnangus kutsuti üles tegema, ei ole veel tehtud. Ülemaailmsel tasandil on vaja oluliselt tugevdada meetmeid, et peatada kogu maailmas bioloogilise mitmekesisuse vähenemine praeguse kiirusega 2010. aastaks.
- 2010. aastat, mis on ÜRO rahvusvaheline bioloogilise mitmekesisuse aasta, tuleb võimalikult palju ära kasutada, et suurendada teadlikkust bioloogilise mitmekesisuse alal ning edendada selle valdkonna ülemaailmseid meetmeid.

7. Oluliselt tugevdada toetust bioloogilisele mitmekesisusele ja ökosüsteemi teenustele ELi välisabis

Aastatel 2003–2006 anti ELi välisabi raames bioloogilise mitmekesisuse kaitseks aastas keskmiselt ligi 740 miljonit eurot, mis on 48 % ülemaailmsest bioloogilise mitmekesisuse kaitseks eraldatud abist. Ka liikmesriigid annavad suuri summasid Ülemaailmsesse Keskkonnafondi. Need vahendid moodustavad alla viiekümnendiku ühenduse ja liikmesriikide iga-aastase arenguabi kogueelarvetest. Ei ole tõendeid selle kohta, et bioloogilise mitmekesisuse kaitse rahastamine oleks pärast bioloogilise mitmekesisuse tegevuskava vastuvõtmist suurenenud.

Bioloogilise mitmekesisuse tähtsustamine nii doonor- kui ka abisaajate riikide arengukoostöö eelarvetes on raske ülesanne. Osaliselt on see tingitud sellest, et sekkumisvaldkondade arvu kaldutakse piirama¹² ning keskkonnaküsimused jäetakse võrreldes muude kiireloomuliste

¹² Ei kehti Euroopa naabruspoliitika ja partnerluse rahastamisvahendist toetust saavate riikide puhul.

vajadustega tahaplaanile. Muude tegurite hulgas tekitab raskusi ka sihtotstarbeliste vahendite eraldamine.

EÜ riigistrategiadokumentides on keskkonnaküsimusi piisavalt arvesse võetud, kui käsitletakse keskseid koostöövaldkondi. Selle kinnituseks võidakse seoses keskkonnatundlike sektorite programmide ja projektidega viia läbi strateegilisi keskkonnahindamisi ja keskkonnamõju hindamisi.

- Parem teave selle kohta, millised on bioloogilise mitmekesisuse vähenemise majanduslikud aspektid ning kuidas see on seotud vaesusega, aitaks mõlema poole otsusetegijatel pöörata sellele küsimusele rohkem tähelepanu.
- On vaja paremini tagada keskkonnahindamiste süstemaatiline teostamine liikmesriikide ja EÜ rahastatavate keskkonnatundlike abiprogrammide puhul, et ennetada ja vähendada negatiivset mõju bioloogilisele mitmekesisusele ning suurendada keskkonnakasutust kõikjal, kus see on võimalik.

8. Oluliselt vähendada rahvusvahelise kaubanduse mõju maailma bioloogilisele mitmekesisusele ja ökosüsteemi teenustele

Ohustatud liikidega rahvusvahelise kauplemise konventsiooni osaliste 14. konverentsil toetas EL muude tähtsate otsuste kõrval ka elevandiluuga kauplemist käsitleva otsuse ning CITESi strateegilise kava vastuvõtmist.

Komisjon jätkab nende probleemide käsitlemist, mis on seotud kaubanduse võimaliku mõjuga bioloogilisele mitmekesisusele, ning teeb seda peamiste kaubanduslääbirääkimiste säästvuse mõju hindamise kaudu. Komisjon on algatamas kõigi kavandatud piirkondlike ja kahepoolsete vabakaubandus- ja partnerluslepingute säästvuse mõju hindamisi.

EL on bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste üheksandal konverentsil ja neljandal kohtumisel aidanud edendada läbirääkimisi, mis käsitlevad rahvusvahelise korra kehtestamist ligipääsuks geneetilistele ressurssidele ning nende kasutamisest saadava tulu õiglast ja võrdset jaotamist.

ELi metsandusõiguse jõustamist, metsandushaldust ja -kaubandust (FLEGT) käsitleva tegevuskava rakendamise osas on toimunud edasiminekuks. 3. septembril 2008 sõlmiti esimene vabatahtlik partnerlusleping Ghanaga. FLEGTi käsitlevad läbirääkimised on käimas Malaisia, Indoneesia, Kameruni ja Kongo-Brazzaville'ga ning neid on peagi kavas alustada ka muude arenguriikidega. Samuti on komisjon teinud ettepaneku määruse vastuvõtmiseks, milles sätestatakse puitu ja sellest saadud tooteid turule viivate ettevõtjate kohustused¹³.

- Kõige tähtsam ülesanne on tagada, et säästvuse mõju hinnangutes tehtud soovitusi võetaks arvesse, ning parandada meie arusaama ELi tarbimise mõjust selliste toidu- ja muude kaupade (nt liha, sojaoad, palmiõli, metallimaagid) puhul, mille tarbimine aitab kaasa bioloogilise mitmekesisuse vähenemisele. Kõnealuse mõju vähendamiseks võidakse kaaluda poliitikavõimalusi.

¹³ KOM(2008) 644/3.

C. 3. POLIITIKAVALDKOND: BIOLOOGILINE MITMEKESISUS JA KLIIMAMUUTUSED

Eesmärk

9. Toetada bioloogilise mitmekesisuse kohanemist kliimamuutustega

Komisjon on 2007. aasta roheline raamatu¹⁴ avaldamise järel koostamas valget raamatut, mis käsitleb kliimamuutustega kohanemist. Selles käsitletakse muu hulgas bioloogilise mitmekesisuse ja kliimamuutuste vahelisi seoseid.

Metsade raadamist käsitlevas komisjoni teatises¹⁵ on tehtud ettepanek, et EL kutsuks ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni käsitlevate läbirääkimiste raames üles peatama metsade hävitamine hiljemalt aastaks 2030 ja troopiliste metsade raadamine vähemalt 50 % ulatuses praegusest tasemest aastaks 2020. Selle eesmärgi saavutamine aitaks oluliselt ohjeldada kliimamuutusi ja kaitsta bioloogilist mitmekesisust aastaks 2020.

- Ei tohi unustada, et terved ökosüsteemid aitavad olulisel määral suurendada vastupidavust keskkonnastressile, mis omakorda vähendab kliimamuutustest tulenevaid ohte.
- Tuleb võimalikult palju suurendada sünergiaid meetmete vahel, mis on suunatud kliimamuutustega kohanemisele ja sellega seotud riskide vähendamisele.

D. 4. POLIITIKAVALDKOND: TEADMISTE PAGAS

Eesmärk

10. Oluliselt täiendada ELis ja kogu maailmas bioloogilise mitmekesisuse kaitsmise ja selle säästva kasutamisega seotud teadmiste pagasit

Ühenduse kuuenda raamprogrammi (2002–2006) raames tehtud uuringud toetavad juba ELi bioloogilise mitmekesisuse alase poliitika arendamist. Seitsmenda raamprogrammi alusel toimunud kahe projektikonkursi tulemusel on ette näha kaheksa bioloogilise mitmekesisuse projekti rahastamist, mille puhul EÜ toetus on 23 miljonit eurot ning mis moodustab ligikaudu 7 % keskkonnaprojektidele tehtavatest kogukulutustest. Vähemalt 14 liikmesriigil on spetsiaalne riiklik või piirkondlik programm, millega toetatakse bioloogilise mitmekesisuse alaseid uuringuid.

Euroopa Komisjon ja Saksamaa on koostöös Euroopa Keskkonnaagentuuriga käivitanud ühe osana 2007. aastal G8 ellu kutsutud Potsdami algatusest ökosüsteemide ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemise majanduslikke aspekte käsitleva uuringu. Esimese etapi hindamise tulemusi tutvustati bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste üheksandal konverentsil.

- On vaja tagada, et liikmesriigid ja ühendus näeksid teadusuuringute rahastamisel ette piisavalt vahendeid bioloogilise mitmekesisuse poliitika toetamiseks.

¹⁴ KOM(2007) 354.

¹⁵ KOM(2008) 645.

- Ökosüsteemide ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemise majanduslikke aspekte käsitleva uuringu teise etapiga nähakse ette poliitilised järeldused, mis esitatakse 2009. aastal.
- Lisaks on EÜ osaline ülemaailmses strateegias, mis käsitleb aastatuhande ökosüsteemi hinnangu jätkumeetmeid, ning ta on võtnud kohustuse teha piirkondlik hindamine Euroopa kohta. Aastatuhande ökosüsteemi hinnangu jätkumeetmeid on kavas võtta kuuel liikmesriigil.
- Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste üheksandal konverentsil toetasid EL ja liikmesriigid ÜRO Keskkonnaprogrammi ettepanekut kehtestada valitsustevaheline bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitlev teaduslik-poliitiline platvorm, et suurendada sõltumatu teadusliku nõu osatähtsust ülemaailmse poliitika kujundamisel.

E. NELI PEAMIST TOETUSMEEDET

1. Piisava rahastamise tagamine

Natura 2000 võrgustikuga seotud kulude kaasrahastamise võimalusi on ette nähtud iga asjakohase EÜ rahastamist käsitleva määrusega aastateks 2007–2013. Selleks et aidata liikmesriikidel kõnealustest vahenditest raha taotleda, on EÜ lepinguga ette nähtud suuniste andmine ja koolituste korraldamine. Natura 2000 rahastamise jaoks on välja töötatud infotehnoloogia vahend.

Mitme riigi puhul on osutunud kõige olulisemaks ühenduse rahastamisvahendiks maaelu arengu poliitika 2. telg, mille alusel toetatakse Natura 2000 võrgustikku ja bioloogilist mitmekesisust. Teiste riikide puhul on oluliseks ühenduse rahastamisallikaks Euroopa Regionaalarengu Fond. Paljude poliitikavaldkondade puhul valmistab siiski pidevalt raskusi usaldusväärsete arvude saamine selle kohta, kui palju raha tegelikult bioloogilise mitmekesisuse kaitseks kulutati. Sageli on selle põhjuseks puudulikud registreerimis- ja aruandlusmenetlused.

- On vaja leida lähenemisviise, mille abil määrata kindlaks, kui palju on liikmesriigid kasutanud ühenduse vahenditest looduskaitseks ning kas see on piisav, et toetada Natura 2000 alade haldamist ja taastamist ning bioloogilise mitmekesisusega seotud laiemate vajaduste rahuldamist.
- Ala kaitsekorralduskavasid tuleb edasi arendada. Selliste vahendite puudumine võib osutada tõsiseks takistuseks Natura 2000 võrgustiku piisava rahastamise tagamisel. Komisjoni uue uuringu eesmärk on tugevdada Natura 2000 rahastamise ja haldamise omavahelisi seoseid.

2. ELi otsustamisprotsessi ja rakendamise parandamine

Juhtimisstruktuur, mis tegeleb looduskaitse ja bioloogilise mitmekesisuse küsimustega ELis, on üle vaadatud. Liikmesriikides looduskaitsega tegelevate ettevõtete juhtide korrapärastel kohtumistel käsitletakse nüüd süstemaatiliselt ka neid küsimusi, mis on seotud bioloogilise mitmekesisuse tegevuskava ja looduskaitse direktiivide rakendamisega. Uus bioloogilise mitmekesisuse ja looduskaitse kooskõlastamise töörühm juhib ühist tehnilise töö programmi

ELi looduskaitse ja bioloogilise mitmekesisusega seotud küsimuste käsitlemiseks. Nimetatud kooskõlastamise töörühmaga teeb tihedat koostööd komisjoni bioloogilise mitmekesisuse talitustevaheline töörühm.

Rakendamise, nõuete täitmise ja jõustamisega seotud teabe ja kogemuste vahetamise lihtsustamiseks on loodud uus ELi võrgustik *GreenForce*, kuhu kuuluvad valdkonnas töötavad inimesed ning mis tegeleb liikmesriikides looduskaitset, metsanduspoliitikat ja seadusi käsitlevate küsimustega.

Oluline töövõit saadi 2007. aastal, kui Euroopa Kohus võttis esimest korda ajutisi meetmeid, et peatada võimalike kahjulike tagajärgedega tegevus Natura 2000 alal Poolas. Komisjon taotles kohtult ajutiste meetmete võtmist, et vältida pöördumatu kahju tekitamist kaitsealadel. Ajutiste meetmete rakendamise nõue võeti tagasi, kui Poola nõustus lõpetama asjaomased tööd, mis käisid kohtuotsuse¹⁶ tegemise ajal.

- Tegevuskava rakendamisel on vaja tugevdada koostöömehhanisme ühenduse ja liikmesriikide sees ning nende vahel, eelkõige selliste poliitikavaldkondade puhul, mis avaldavad mõju bioloogilisele mitmekesisusele.

3. Partnerluse loomine

Portugali eesistumise ajal korraldati 2007. aasta novembris Lissabonis ettevõtlust ja bioloogilist mitmekesisust käsitlev konverents, kus käivitati ettevõtluse ja bioloogilise mitmekesisuse alane ELi algatus. 20 liikmesriiki on teatanud, et nende riigis on käivitatud algatused, mille eesmärk on edendada partnerlusi bioloogilise mitmekesisuse kaitseks.

- Komisjon on koostamas ettevõtluse ja bioloogilise mitmekesisuse alast ELi tehnilise toe platvormi.
- Väljatöötamisel on Natura 2000 partneri tunnustamise süsteem (*Natura 2000 Partner Reward Scheme*), et edendada Natura 2000 võrgustiku haldamist ja asjaomast teabevahetust.

4. Inimeste harituse, teadlikkuse ja osaluse suurendamine

Eurobaromeetri 2007. aasta detsembri arvamusuuring näitas, et vaid väga väike osa ELi kodanikest arvab, et neid on piisavalt teavitatud bioloogilise mitmekesisuse vähenemisega seotud teemadest. Kogu ELi hõlmava teavituskampaania jaoks tehtud uuringu tulemusel saadud soovitusi on kasutatud 2008. aasta LIFE+ teabe ja teabevahetuse osa konkursikutses. Mõned liikmesriigid on kampaaniad juba käivitanud, et suurendada inimeste teadlikkust bioloogilise mitmekesisuse alal.

- Selleks et kasutada üldsuse toetust ELi bioloogilise mitmekesisuse vähenemise peatamiseks võetavate meetmete rakendamisel, kaalub komisjon esmatähtsate meetmete

¹⁶ Kohtuasi C-193/07.

võtmist üldsuse teavitamise kampaania käivitamiseks lisaks riiklikele ja muudele kampaaniatele.

- Samuti on vaja bioloogilise mitmekesisuse teema siduda paremini nende teavituskampaaniatega, millega edendatakse säästvat eluviisi ning säästvat tarbimist ja tootmist.

F. SEIRE

Algatuse „SEBI 2010” puhul on toimunud pidev edasimineku. 2009. aasta esimesel poolel avaldab Euroopa Keskkonnaagentuur esimese näitajatel põhineva hindamise Euroopas, mille aluseks on 26 üleeuroopalist bioloogilise mitmekesisuse näitajat ning mille käigus hinnatakse edu 2010. aasta bioloogilise mitmekesisuse eesmärkide saavutamisel. Liikmesriigid on „SEBI 2010” raamistiku alusel välja töötamas oma riigi näitajaid.

- Algatust „SEBI 2010” on vaja täiendada muude näitajatega, eelkõige sellistega, mille abil oleks võimalik hinnata edasiminekut poliitikavaldkondades.
- Bioloogilise mitmekesisuse seire rahastamist, mis seisab olulisel määral selle taga, et riigid investeerivad muude keskkonnaprobleemide lahendamisse, tuleb oluliselt suurendada, et tulevikus oleks võimalik teha laiaulatuslikke hindamisi.

KOKKUVÕTE

Hoolimata sellest, et bioloogilist mitmekesisust käsitlev 2006. aasta teatis võeti hästi vastu ning et EÜ bioloogilise mitmekesisuse tegevuskava rakendamisel on toimunud edasimineku, on praegusi jõupingutusi arvestades väga ebatõenäoline, et üldine eesmärk peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemine ELis 2010. aastaks saavutatakse. Selleks et eesmärgi saavutamisele lähemale jõuda, peavad liikmesriigid ja Euroopa Ühendus võtma järgmise kahe aasta jooksul olulisi täiendavaid kohustusi.

Ülemaailmsel tasandil on bioloogilise mitmekesisuse vähenemine võtnud ulatuslikud mõõtmed ning sageli on ökosüsteeme kahjustatud niivõrd palju, et looduslikud protsessid on häiritud ning sellel on tõsised majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed. Lisaks on tekkinud uued mured, nagu põllumajandussektori laienemine kasvava toidunõudluse rahuldamiseks, ning alternatiivsete turuväljundite tekkimine, eelkõige biokütuste turu esilekerkimine.

ELi bioloogilise mitmekesisuse poliitikaraamistikku tuleb veelgi tugevdada, et täita praegused olulised lüngad, näiteks tuleb tegeleda küsimustega, mis on seotud sissetungivate liikidega. Samuti on vaja kehtestada tõhus õigusraamistik mulla struktuuri ja funktsioonide kaitseks.

Bioloogilist mitmekesisust käsitlevate kaalutluste ja muude valdkondlike poliitikate omavaheline sidumine on endiselt peamine ülesanne. Samuti on vaja välja töötada ökosüsteemide hindamissüsteemid, mis on seotud eri poliitikavaldkondadega.

Komisjon jälgib ka edaspidi hoolikalt bioloogilise mitmekesisuse tegevuskava rakendamist eesmärgiga anda 2010. aastal igakülgne hinnang olukorrast nii ühenduse kui ka liikmesriigi tasandil.